

4/26

1012N929

Candidate's Seat No : _____

IBPA+MPA (NEP) Sem. - 3 Examination

DSC-C-231 MVT

Hindustani Shastriya Sangeet Shastra

December-2025

Time : 2-00 Hours]

[Max. Marks : 50

Long Answer Type Questions :

दीर्घ उत्तरीय प्रश्न ।

દિર્ઘ ઉત્તરીય પ્રશ્નો ।

(All questions are compulsory.)

(सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।)

(બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.)

Q.1: Write in detail about the 72 Thaats system formulated by Pt. Vyankatmakhi. Explain its relevance to Hindustani and Carnatic music.

પ્રશ્ન ૧: પંડિત વ્યંકટમખી દ્વારા પ્રતિપાદિત ૭૨ ઠાટ પ્રણાલી કા વિસ્તારપૂર્વક વર્ણન કીજિયે તથા ઇસકી હિન્દુસ્તાની ઓર કર્નાટિક સંગીત મેં પ્રાસંગિકતા સમજાઈયે।

પ્રશ્ન ૧: પંડિત વેંકટમખી દ્વારા નિર્મિત ૭૨ ઠાટ પ્રણાલીનું વિગતવાર વર્ણન કરો અને તેનું હિન્દુસ્તાની તથા કર્ણાટક સંગીતમાં મહત્વ સમજાવો.

(10 Marks)

Q.2: What are Adhunik Raag Lakshan? Explain briefly and highlight the role of Aakaar and Nom-Tom in Adhunik Aalapti Gaan.

પ્રશ્ન ૨: આધુનિક રાગ લક્ષણ કયા હૈં? સંક્ષિપ્ત વ્યાખ્યા કીજિયે તથા આધુનિક આલાપટી ગાયન મેં આકાર ઓર નોમ-તોમ કી ભૂમિકા સ્પષ્ટ કીજિયે।

પ્રશ્ન ૨: આધુનિક રાગ લક્ષણ શું છે? સંક્ષેપમાં સમજાવો અને આધુનિક આલાપટી ગાનમાં આકાર અને નોમ-ટોમની ભૂમિકા વિશદ કરો.

(10 Marks)

OR / અથવા / અથવા

P.T.O

N929-2

Write a detailed essay on Gujarat's role in the preservation and education of Hindustani Shastriya Sangeet.

गुजरात द्वारा हिन्दुस्तानी शास्त्रीय संगीत के संरक्षण एवं शिक्षा में निभाई गई भूमिका पर विशद निबंध लिखिए।

गुजरात द्वारा हिन्दुस्तानी शास्त्रीय संगीतना संरक्षण अने शिक्षणमां निभावेली भूमिका पर विगतवार निबंध लभो.

(10 Marks)

Q.3: Introducing any two of the following raagas, write the notation of a Drut Khayal composed in any one raag.

प्रश्न ३: निम्नलिखित रागों में से किन्हीं दो का परिचय देते हुए किसी एक राग में निबद्ध द्रुत खयाल की स्वरलिपि लिखिए।

प्रश्न ३: नीचेना रागोमांथी कोठ बे रागोनुं परिचय आपीने कोठ अेक रागमां बंधायेल द्रुत खयालनी स्वरलिपि लभो.

(10 Marks)

Raagas: Bihag, Vrindavani Sarang, Durga, Des, Deshkar
(रागो: बिहाग, वृंदावनी सारंग, दुर्गा, देश, देशकार)

Short Answer Type Questions

लघु उत्तरीय प्रश्न।

लघु उत्तरीय प्रश्नो।

Q.4: Define any five of the following:

प्रश्न ४: निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच की परिभाषा दीजिए।

प्रश्न ४: नीचे आपेला पैकी कोठ पांचनी व्याख्या लभो.

(2 × 5 = 10 Marks)

1. Dhvani (ध्वनि / ध्वनि)
2. Ashtak (अष्टक / अष्टक)
3. Raag-Chalan (राग-चलन / राग-चलन)
4. Masitkhani Gat (मसीतखानी गत / मसीतखानी गत)
5. Razakhani Gat (रज़ाखानी गत / रज़ाखानी गत)
6. Nibaddha and Anibaddha (निबद्ध-अनिबद्ध / निबद्ध-अनिबद्ध)
7. Ghazal (गज़ल / गज़ल)
8. Bhajan (भजन / भजन)
9. Lok-Geet (लोकगीत / लोकगीत)

10. Tarana (तराना / तराणा)
11. Sargam Geet (सरगम गीत / सरगम गीत)
12. Lakshan Geet (लक्षणगीत / लक्षण गीत)

Multiple Choice Questions

बहुविकल्पीय प्रश्न |

બહુવિકલ્પી પ્રશ્નો |

Q.5: Select and write the correct answer:

प्रश्न ५: नीचे दिये गये विकल्पों में से सही उत्तर चुनकर लिखिए।

પ્રશ્ન ૫: નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો જવાબ પસંદ કરી લખો.

(1 × 10 = 10 Marks)

a) Which gharana is known for strong use of Nom-Tom alaap?

કૌન સા ઘરાના નોમ-તોમ આલાપ કે લિષ પ્રસિદ્ધ છે?

કયું ઘરાણું નોમ-ટોમ આલાપ માટે જાણીતું છે?

- Gwalior
- Agra
- Jaipur
- Kirana

b) The Jaati of Raag Durga is:

રાગ દુર્ગા કી જાતિ છે –

રાગ દુર્ગાની જાતિ શું છે?

- Audav – Audav
- Shaadav – Sampurna
- Audav – Shaadav
- Sampurna – Audav

c) Which taal contains 10 beats?

કિસ તાલ મેં ૧૦ માત્રાઈં હોતી છે?

કયા તાલમાં ૧૦ માત્રા હોય છે?

- Jhoomra
- Deepchandi
- Sooltaal
- Jhaptal

d) The propagator of Delhi gharana is –

દિલ્લી ઘરાને કે મૂલ પુરુષ છે –

દિલ્હી ઘરાણા ના સ્થાપક કોણ?

- Ustad Chand Khan
- Sadarang-Adarang
- Taanras Khan
- Ummarav Khan

N929-4

e) Raag Deshkar belongs to which thaat?

राग देशकार किस थाट से संबंधित है?

राग देशकार क्या थाटनी छे?

- Kalyan
- Bilawal
- Khamaj
- Marwa

f) Dugun means –

दुगुन का अर्थ है –

दुगुणनो अर्थ शुं?

- Twice the tempo
- Triple tempo
- Four times tempo
- Half tempo

g) Harmonium belongs to which instrument family?

हारमोनियम किस वाद्य वर्ग में आता है?

हारमोनियम क्या वाद्य वर्गनुं छे?

- Sushir
- Avanaddha
- Tat
- Ghana

h) Who founded Gandharva Mahavidyalaya?

गांधर्व महाविद्यालय की स्थापना किसने की?

गांधीर्व महाविद्यालय कोने स्थाप्युं?

- Pt. Vishnu Digambar Paluskar
- Pt. Bhatkhande
- Pt. Omkarnath Thakur
- Ustad Alladiya Khan

i) Vrindavani Sarang uses which Nishad?

वृन्दावनी सारंग में कौन सा निषाद प्रयोग होता है?

वृन्दावनी सारंगमां कयो निषाद वपराय छे?

- Komal
- Shuddha
- Tivra
- Both

j) Tanpura is tuned according to –

तानपूरा किसके आधार पर ट्यून किया जाता है?

तांपूरो कछ आधारे ट्यून थाय छे?

- Sam
- Sa-Pa-Sa
- Graha Swara
- Mandra Saptak only

—X—